

[Arne Larsen.]

Glyngøre og Nykøbing Mors. Jeg vil altså spørge, om der trods alt ikke er en vis chance for persontrafik over Sallingsund.

I øvrigt skal jeg sige, at på trods af den skønhedsplet, lovforslaget her har, vil vi alligevel stemme for det.

Ministeren for offentlige arbejder (Guldberg): Jeg vil gerne takke for hr. Arne Larsens tilsagn om uanset svaret på det sidste spørgsmål at ville stemme for lovforslaget. Jeg har jo over for udvalget redegjort for, hvorfor det ikke vil være muligt uden væsentlige og i denne forbindelse ikke særlig nødvendige omkostninger at tilrettelægge trafikken på en ren godsruete således, at der tages hensyn til passagerbefordringen. Hvis man, som jeg også har sagt i udvalget, ikke kunne anvise anden transportmulighed, ville man naturligvis finde det rimeligt at pålægge statsbanerne den byrde. Men da forudsætningen for nedlæggelsen af persontrafikken på denne strækning er, at der etableres en anden transportmulighed på den ene eller den anden måde, og at statsbanerne kommer til det, hvis ikke andre gør det, har jeg ikke mere at føje til.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslaget.

vedtoges med 123 stemmer mod 2.

Formanden: Lovforslaget vil nu blive tilstillet statsministeren.

Den næste sag på dagsordenen var:

Tredje behandling af forslag til lov om ændring af lov om udbygning af det storkøbenhavnske S-banenet og om forarbejder for tunnelbaneanlæg i København og Frederiksberg.

(Anden behandling af lovforslaget (nr. 55) findes i tidenden sp. 3541).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslaget sattes til forhandling.

Ingen bad om ordet.

Lovforslaget

vedtoges enstemmigt med 126 stemmer; 1 medlem tilkendegav, at han hverken stemte for eller imod.

Formanden: Lovforslaget vil nu blive tilstillet statsministeren.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til folketingsbeslutning om tobaksreklame [af Karen Dahlerup Andersen m. fl.].

(Forslaget til folketingsbeslutning (nr. XI) findes i tillæg A. sp. 2137, fremsættelsen i tidenden sp. 1882).

Forslaget sattes til forhandling.

Indenrigsministeren (H. C. Toft): Alle her i salen er sikkert enige om, at dette forslag til folketingsbeslutning om tobaksreklame vedrører et spørgsmål, som er af væsentlig betydning i det moderne samfund. Som det også er nævnt i bemærkningerne til forslaget, må vi i dag anse det for fuldt ud bevist, at der er nær sammenhæng mellem tobaksrygning, især cigaretrygning, og en lang række alvorlige sygdomme, hvoriblandt navnlig må nævnes lungekræft, kronisk bronchitis og forskellige kredsløbs- og hjertesygdomme. Det er således hævet over enhver tvivl, at tobaksrygning hvert år direkte eller indirekte er skyld i et betydeligt antal dødsfald, mangfoldige hospitalsindlæggelser og tabte arbejdsdage, og det er derfor rigtigt at betragte tobaksrygningen som et væsentligt sundhedsmæssigt problem af en sådan størrelse, at sundhedsmyndighederne har en klar interesse i en nedbringelse af tobaksforbruget.

Medens der således næppe kan herske nogen uenighed om, at en formindskelse af tobaksforbruget i almindelighed er ønskelig, må det nok fastslås, at hensigtsmæssigheden af de mange forskelligartede indgreb, der fra flere sider stilles forslag om, kan vurderes noget forskelligt.

Fra indenrigsministeriets side har man lagt hovedvægten på en vis begrænsning af annonceringen for cigaretter og på oplysningsvirksomhed i skolerne . . .

Formanden: Mere ro i salen.

Indenrigsministeren (H. C. Toft): Siden 1963 har der således mellem indenrigsministeriet og Cigaretfabrikantforeningen eksisteret en aftale om, at industrien afholder sig fra cigaretreklamering i biografer og den del af ugepressen, som særlig læses af børn og unge. Endvidere har tobaksindustrien erklæret sig villig til at begrænse cigaretannoncernes størrelse i dagblade. Indenrigsministeriet har endvidere for ca. 1½ år siden til samtlige skoler, seminarier m. m. udsendt et oplysningsmateriale bestående af en grundbog for lærere samt forskellige plancher med statistiske oplysninger om cigaretrykningens farlighed. Samtidig udsendtes med henblik på udlån til skolerne en lysbilledserie til skolecentraler og fælleskommunale samlinger. Oplysningsmaterialet udsendtes sammen med et cirkulære fra undervisningsministeriet, hvori det henstilledes, at skolerne fremtidig medtager emnet cigaretrykningens farlighed i undervisningen, og at undervisningen blev givet i fag, hvor dette ville være naturligt.

Det er med andre ord ikke således, at der intet er foretaget fra sundhedsmyndighedernes side i denne sag, men det kan naturligvis diskuteres, om disse foranstaltninger er tilstrækkelige til at bevirke en nedsættelse af forbruget. Jeg vil selv mene, at det kan være ønskeligt at få undersøgt, om det er tilfældet, og hvis der nedsættes et folketingsudvalg, må vi her overveje, hvilke yderligere foranstaltninger der bør træffes. Det vil jeg altså gerne være med til at drøfte i udvalget.

Jeg vil i øvrigt begrænse mig til om enkelte punkter i forslaget til folketingsbeslutning at sige, at forslagets punkt 1-3 om reklamering og advarsler i cigaretreklame og på cigaret pakker om de skadelige virkninger af cigaretrykning er udførligt drøftet i den betænkning, som i 1964 blev afgivet af det af indenrigsministeriet nedsatte udvalg om foranstaltninger til nedsættelse af cigaretforbruget, det såkaldte cigaretudvalg. Som det måske er kendt, gik udvalget ind for et totalt forbud mod reklamering for tobaksvarer og fandt bl. a. på denne baggrund værdien af en direkte oplysningspligt for cigaretfabrikanterne i reklamer og

på pakker for værende af tvivlsom værdi. Hidtil har vi her i landet ikke ment at burde søge gennemført et reklameforbud. Det må indgå i udvalgets overvejelser, om der på dette punkt er grund til at revidere betænkningens synspunkter.

Hvad angår forslagets punkt 4 om oplysningskampagner i skoler, radio og tv samt over for gravide, skal jeg med hensyn til skolerne henvise til, hvad jeg lige har sagt. Til forslaget om oplysning over for gravide kan jeg sige, at det ifølge sundhedsstyrelsens retningslinjer til landets læger og jordemødre allerede i dag er således, at alle gravide kvinder i forbindelse med den første svangerskabsundersøgelse skal orienteres om det skadelige i at ryge under graviditeten. Om oplysningskampagner i radio og tv kan jeg sige, at jeg fuldt ud tilslutter mig det synspunkt, at noget sådant vil være af væsentlig betydning, og jeg ser gerne, at Danmarks radio gør et arbejde for at mindske omfanget af cigaretrykning ved udsendelser i radio og i fjernsyn.

Til forslaget om oprettelse af afvænningsklinikker vil jeg bemærke, at jeg på forhånd stiller mig lidt skeptisk over for værdien heraf. I den betænkning, jeg omtalte før fra cigaretudvalget, fandt man ikke tilstrækkeligt grundlag for at anbefale oprettelse af afvænningsklinikker. Jeg vil gerne lige sige, at jeg ligesom udvalget har den opfattelse, at den psykiske og praktiske støtte, som er nødvendig for mange mennesker, for at de kan gennemføre beslutningen om en tobaksafvænnning, i langt de fleste tilfælde vil kunne gives og bør gives af pårørende eller venner til den pågældende. For mig at se må det rigtige være at lade rådgivning og vejledning om problemerne ved tobaksafvænnning indgå i en eventuel oplysningskampagne om tobaksrykningens skadevirkninger.

Endelig kan jeg til forslaget vedrørende tilsætningsstoffer i tobaksvarer oplyse, at der tilsyneladende ikke hidtil er foretaget danske undersøgelser på dette område. I udlandet er der derimod arbejdet med disse spørgsmål, og i indenrigsministeriet er vi i øjeblikket ved at indhente oplysninger om de resultater, undersøgelserne måtte have givet for belysning af spørgsmålet om tilsætningsstoffernes eventuelle skadevirkning.

[Indenrigsministeren.]

Når ministeriet har fået det pågældende materiale i hænde, vil det kunne stilles til rådighed for folketingsudvalget.

Der kunne selvfølgelig ud over de i forslaget fremførte synspunkter også nævnes andre ting, som måske kunne medvirke til at begrænse cigaretforbruget. I visse andre lande arbejder man på eller har gennemført forbud mod reklamering i offentlige lokaler, og det kunne måske også indgå i overvejelserne i det folketingsudvalg, der nu ned-sættes.

Ordføreren for forslagsstillerne (Karen Dahlerup Andersen): Jeg vil gerne takke indenrigsministeren for den meget venlige og positive modtagelse af forslaget. Det kan næppe være nødvendigt, at jeg gentager det, ministeren sagde om de enkelte punkter i vort forslag, fordi indenrigsministeren jo var enig i næsten alt det, vi i punktform har sat op. Jeg vil bare gerne pege på, at spørgsmålet om afvænningsklinikker vist ikke kan affejes på baggrund af det, der har stået i betænkningen. Der er i udlandet helt givet opnået gode resultater med tobaks-afvænningsklinikker. Det ville måske være ønskeligt, om man hos sin egen læge kunne blive motiveret til at slippe af med sine tobaksvaner, hvis man gerne ville, men det lader sig næppe gøre.

Efter vort forslag, der blev fremsat den 3. december, skulle folketinget opfordre regeringen til at fremsætte forslag om tobaksreklame. Vores formål med forslaget var at få hånd i hanke med cigaretreklamerne, og det forstår jeg indenrigsministeren er helt enig i. Vi ønsker at få fastsat regler for udformningen af disse reklamer. Forslaget sigter også på oplysning om tobakkens skadelige virkninger. Jeg er klar over, at der endnu ikke er nogen danske undersøgelser, men er taknemlig for, at der bliver indhentet udenlandske undersøgelser, som vi kan bygge noget op på.

Vi har gennem årene haft kommissioner og udvalg herom, og vi har også fra læger, der har arbejdet intenst med problemerne, fået lagt advarsler nok på bordet; det var indenrigsministeren også inde på. Vi kender en stor del af de skader, tobakken og vel især nok cigaretterne fremkalder. Når vi således i dag må se i øjnene, at alle disse

seriøse advarsler ikke har afholdt ret mange fra sikkert og effektivt at holde op med at ryge, så må vi erkende, at reklamerne, især cigaretreklamerne, har haft en virkning og en form, der har været langt, langt mere effektiv end de advarsler, der er fremkommet. På trods af, at faren har været kendt længe, har vi ikke med de publikationer, der er lavet, kunnet trænge igennem, vi har ikke formået at give de sagkyndiges viden videre på en facon, der er blevet accepteret.

Den form, reklamen for cigaretter har antaget, er en bevidst spekulation i menneskers svaghed fra firmaernes side til egen fordel og på bekostning af andres liv og helbred. Sådannede idoler, personer, der enten er kendt fra film og teater eller repræsenterer særlig spændende fag og miljøer, og som derfor har kunnet bruges i denne dårlige sags tjeneste, har ladet sig bruge for at få flere endnu i gyngen. Sidst har vi i dagspressen kunnet se, at Zoologisk Haves direktør, som der stod, er „gået over“. Direktøren står i Aktuelt for den 4. februar refereret for en udtalelse om, at Zoos økonomi er sådan, at man må hente pengene, hvor sådanne findes. Og så medvirker direktøren for den sum af 1.500 kr. i et forsøg på at få flere endnu til at ryge. Den slags transaktioner med at lade et beløb for optræden i reklameøjemed udbetale til anden side forekommer i det hele taget mig mere at være en slags skattefidus. Men noget positivt er der da i historien, nemlig at vi nu har en udtalelse for, at det, at en person i en annonce siger, at han eller hun er gået over til et eller andet bestemt cigaretmærke, ikke nødvendigvis behøver at være sandhed. Disse reklamer bygger helt tydeligt på eksemplets magt, på det, videnskaben har benævnt smitte, og jeg synes, det er rart, at vi nu har en udtalelse fra en af dem, der har engageret sig, om, at man slet ikke skal regne med, hvad de siger. Det er muligt, det kan tage noget af nimbusen væk omkring den.

På samme måde som reklamerne påvirker, påvirker rygere i forsamlinger og på tv-skærmen os også. Det er vel sådan, at når man ser andre ryge, når der bliver røget i tv, udløser det nærmest en refleks, der gør, at man tænder endnu en cigaret, måske mere eller mindre bevidst. Forældre og

[Karen Dahlerup Andersen.]

lærere påvirker unge og børn, og det hele er endt i, at 100 børn og unge hver eneste dag begynder at ryge, at omkring 40.000 børn og unge årlig optager en dårlig vane, som i høj grad kan komme til at hæmme dem i deres udvikling og senere muligheder. Jeg synes, det er et tungt ansvar, de påtager sig, der sætter den mekanisme i gang. Tyve mennesker dør for tidligt hver eneste dag i dette land, tyve mennesker, der, hvis de ikke var blevet ofre for tobakkens følgesygdomme, måske havde haft mange, mange år igen.

Det kræver en modvægt over for reklamen og et intensivt oplysningsarbejde at få brudt denne cirkel. I en række lande forberedes lovgivning på området. Det hidtil stærkeste oplæg er vel den engelske såkaldte chokrapport, hvor man for at komme problemet til livs har opsat en række målsætninger, der ikke er ulig dem, vi har taget med i vort forslag. Vi har jo, som det også er nævnt af ministeren, i seks punkter nævnt de veje, vi mener er anvendelige for at løse problemet, og i bemærkningerne og i forelæggelsestalen er forslaget nærmere uddybet. Jeg skulle ikke have noget imod det, hvis enkelte punkter under udvalgsarbejdet på grundlag af oplysninger, vi henter, blev strammet og udbygget.

Forureningsspørgsmålet i forbindelse med tobaksbrug er et kapitel helt for sig. Det må vel nok betragtes udelukkende som et forureningsspørgsmål. Vi har vel indtil nu været tilbøjelige til at sige, at folk måtte selv om, hvorvidt de ville påføre sig helbredsskader ved at ryge, men der foreligger nu sådanne oplysninger om tobaksrøgs skadelige virkninger både på voksne, der opholder sig i lokaler, hvor der ryges, og på børn, at det næppe vil være rimeligt mere alene at se det som noget, man selv må om, men behandle det som et vist endog alvorligt spørgsmål om forurening.

Jeg skal på mit partis vegne, og jeg forstod, at indenrigsministeren fuldt ud accepterede det, foreslå et udvalgsarbejde af forslaget, og jeg håber og tror på, at vi kan få en meget positiv behandling.

Langkilde: Der er sikkert almindelig enighed om de farer, som er forbundet med

tobaksforbruget og specielt cigaretforbruget. Men der er jo også andre farer, der lurer på os mennesker på mange områder, og det spørgsmål, der rejser sig her, er, hvor langt det offentlige kan gå i en indgriben med henblik på at begrænse cigaretforbruget, i det hele taget, hvor langt det offentlige kan gå i en aktiv virksomhed for at gribe ind i det frie forbrugsvalg på områder, hvor man mener at dette kan være skadeligt.

Der er næppe nogen tvivl om, at de skader, der er forbundet med tobaksrygning og specielt cigaretrygning, er så betydelige, at det kan være rimeligt, at det offentlige udøver en vis aktivitet, og det er da også allerede tilfældet. Der er sat ind på en lang række områder med hensyn til navnlig oplysning over for unge, og vi kan fra den konservative folketingsgruppes side være enige i, at det er rimeligt, at dette udbygges yderligere.

Grundlaget var en betænkning, som kom i 1964, og som hed „Foranstaltninger til nedsættelse af cigaretforbruget“. Den blev afgivet til den daværende indenrigsminister i den socialdemokratiske regering, men gav ikke anledning til nogen særlig aktivitet fra den daværende regerings og indenrigsministers side. Nu ønsker den socialdemokratiske folketingsgruppe altså, at denne aktivitet skal forøges på nuværende tidspunkt. Jeg ved ikke, om der er særlige erfaringer i tidsrummet mellem 1964 og 1971, som har gjort denne ændring påkrævet, men det må jeg jo gå ud fra er tilfældet.

Blandt foranstaltninger, som det kunne være nærliggende for det offentlige at tage, kunne man nævne indskrænkning af de mange cigaretreklamer i en lang række offentligt drevne virksomheder; jeg tænker her på DSB og sporvejene. Man bør feje for sin egen dør først. Det måtte vel være rimeligt, at man tog det spørgsmål op, om de københavnske sporveje på en så voldsom måde bør reklamere, hvis man virkelig mener, at det er uheldigt, at der er så vidtgående en reklame. Men derudover er det selvfølgelig rigtigt, som forslagsstillerne siger, at der på en lang række andre felter som nævnt i forslagets punkter 1-4 må foretages en mere effektiv indgriben og en mere udtalt oplysningsvirksomhed.

Mere tvivlende stiller vi os over for forslaget om at oprette afvænningsklinikker.

[Langkilde.]

Jeg ved ikke, hvilke erfaringer man har om sådanne, men man må vel erkende, at til syvende og sidst er det et spørgsmål om folks eget valg også på et sådant felt som dette, og der er jo en lang historisk tradition for tobaksforbrug. Spørgsmålet er, om det virkelig er en offentlig opgave at etablere sådanne klinikker. Men vi vil selvfølgelig drøfte disse problemer lige som andre i det udvalg, som bliver nedsat.

Så vil jeg endelig sige, at det under punkt 6 nævnte om at få oplysninger om, hvorvidt der er anvendt tilsætningsstoffer, selvfølgelig også er af interesse. Det er en helt klar opgave, synes jeg, at undersøge dette problem, således at folk i alt fald kan blive gjort klar over, hvad der måtte være af tilsætningsstoffer, som kunne have en særlig skadelig virkning.

Med disse bemærkninger skal jeg tilsige, at vi i udvalget med interesse vil se på disse problemer, drøfte dem med indenrigsministeren og se, om vi kan komme videre med en række af de punkter, som har været nævnt.

Jens Peter Jensen (Sorø amt): Jeg tror, at forslaget til folketingsbeslutning hviler på de bedst tænkelige intentioner. Det er gode hensigter, man har med det. Jeg vil i samme forbindelse tillade mig en kompliment til dagbladet Aktuelt, der nylig førte en udmærket antirygningskampagne. Jeg ved ikke, om det var idoler, man havde — det var ærede medlemmer som hr. Ivar Nørgaard, hr. Anker Jørgensen og andre — men efter bedste reklamemetode og eksemplets magt kørte Aktuelt en ganske fortrinlig kampagne, som jeg tror har været ganske nyttig.

Ellers vil jeg sige, at jeg tror, tingene er lidt for uafklarede til, at man bør tage endelig stilling her i dag. Principielt mener jeg, at vi skal lade være med at lovgive på dette område. Jeg tror, man lettere kunne nå nogle fornuftige resultater igennem frivillig aftale mellem branchen og sundhedsstyrelsen. Det er mig noget imod, at man skal til at lovgive om, hvordan annoncer skal se ud, hvordan reklamer skal være, hvor de ikke må findes osv. Jeg synes ikke, det er noget, der er særlig egnet til lovgivning. Det virker lidt pudsigt, at vi for kort

tid siden gennemførte en liberalisering af pornografilovgivningen, og så kommer man her med en skærpelse af lovgivningen. Det er jo et barnepigesystem, man gerne vil have indført her.

Vi vil godt være med til at se på tingene i et udvalg, men jeg advarer altså imod den risiko, der ligger i, at vi kommer ind i en restriktionspolitik, hvis ende man ikke kan se. Kan vi derfor nå frem til at få lagt grundlaget for en frivillig overenskomst, en udbygning af den aftale, man allerede i nogen grad har med branchen, så tror jeg, det er den bedste måde, for ordføreren for forslagsstillerne skal ikke være i tvivl om, at jeg i høj grad respekterer det formål og den tankegang, der ligger bag forslaget til folketingsbeslutning, men den foreslåede fremgangsmåde er ikke særlig hensigtsmæssig.

Skovmand: Jeg synes, det er en god idé, at problemerne i forbindelse med tobaksrygning tages op her i folketinget. Antallet af dødsfald som følge af cigaretrygning er langt, langt større end antallet af dødsfald som følge af både narkomani, alkoholisme og trafikdrab, og derfor kan man for så vidt sige, at der er noget besynderligt i, at problemet ikke omtales så kraftigt som de andre nævnte problemer.

Det er selvfølgelig svært at gøre op helt nøjagtigt, hvor mange ofre cigaretrygningen kræver om året, men man kan vel regne med, at praktisk taget alle dødsfald af lungekræft og omkring halvdelen af hjerte-dødsfaldene hænger sammen med den stigende cigaretrygning, og hertil må lægges en del dødsfald som følge af blærekræft, mavesår og bronkitis, så man måske alt i alt kommer op på et antal dødsfald mellem 3.000 og 5.000 pr. år alene herhjemme. Samtidig går et stort antal arbejdsdage til spilde som følge af sygdomme, der hænger sammen med cigaretrygningen.

Det mest uhyggelige ved cigaretproblemet er for så vidt, at det er et voksende problem. Holder vi os alene til lungekræften, døde der i de 5 år fra 1931 til 1935 3 ud af 100.000 mennesker her i landet. I de følgende 5 år steg tallet til 5, under besættelsen til 9, på trods af at vi i det tidsrum ikke havde mulighed for at ryge cigaretter, fra 1946 til 1950 var det 14, fra 1951 til 1955 22, fra

[Skovmand.]

1956 til 1960 33, og i 1962 var det nået op på 42. Der er tale om en helt eksplosionsagtig fremgang i antal af dødsfald, hvis man kan bruge ordet fremgang i den forbindelse, og man må vel regne med, der sker en yderligere fordobling af antallet af dødsfald som følge af cigaretrykning i de kommende 20-30 år.

Der er lige udkommet en engelsk rapport, „Smoking and Health now“, der vel er den mest omfattende samling oplysninger, der indtil nu er samlet sammen om cigaretrykningens farlighed. Her oplyses bl. a., at en ung mand, der ryger 1-10 cigaretter om dagen, må regne med, at hans liv forkortes 4-5 år på grund af cigaretrykning, og jo flere cigaretter der ryges, des større bliver risikoen. Heldigvis ser situationen helt anderledes ud, hvis den pågældende holder op med at ryge, eller hvis han går over til pibe eller cerutrykning; risikoen herved skulle efter det engelske materiale at dømme være forsvindende lille.

Der er altså gode grunde til at gøre noget, og når hr. Jens Peter Jensen (Sorø amt) sammenligner en indgriben over for cigaretrykningen med den mere liberale holdning over for pornoen, så kunne jeg godt have lyst til at spørge hr. Jens Peter Jensen (Sorø amt), om han nogen sinde har hørt om folk, der døde af at se en pornofilm eller en bar pige i en avis.

En af de oftest hørte indvendinger mod en indsats mod cigaretrykningen er, at staten ikke kan undvære indtægterne fra cigaretafgifterne. De indbringer stort set 2 milliarder kr. om året, og det er selvfølgelig mange penge. Men cigaretrykningen koster også penge. Hvis vi regner med, at det vil være muligt ud i fremtiden at redde ca. 5.000 menneskeliv om året ved at få cigaretrykningen standset, så må vi regne med, at omkring halvdelen af disse personer vil være i den arbejdsdygtige alder, og samfundet vil derved få en stor ekstra gevinst, fordi der bliver tale om en øget produktion. Og sparede

arbejdsdage, sparet lægehjælp og sparede hospitalssenge ville også være anselige beløb. Cigaretafgiften er uden tvivl den dyreste indtægtskilde, staten overhovedet har. Man må heller ikke glemme, at fordi staten ikke får nogen penge ind i afgifter, behøver samfundets indtægter ikke at gå ned. Staten kan bare forhøje andre afgifter med det tilsvarende beløb.

Spørgsmålet er så, hvad der skal gøres. Det er næppe rigtigt at forbyde tobaksreklamen over en bred front, alene af den grund, at der er stor forskel på de forskellige produkters farlighed. Cigar- og pibetobak er som nævnt stort set uskadelig, og filtercigaretter er ikke nær så farlige som cigaretter uden filter, ligesom der kan være forskelligt indhold af nikotin og tjære i de forskellige mærker. Det ville vel egentlig kun være godt, om disse sundhedsmæssige forskelle kunne afspejle sig i reklamen. Cigaretreklame er til syvende og sidst nok så meget et spørgsmål om, hvilke mærker folk skal ryge. Den mest effektive reklame for cigaretrykning som sådan er vel kammeraten, der siger: vil du ikke have en smøg? Det er også betegnende, at lande som Italien og Sovjetunionen, hvor tobaksreklame er forbudt, har den samme stigning i cigaretforbruget som de lande, hvor der reklameres på fuld kraft. Nu går lovforslaget ganske vist ikke ud på, at man skal forbyde cigaretreklame, men jeg tror, der er nok så meget grund til at se på de øvrige sider af forslaget.

I det udvalg, som jeg formoder skal ned sættes, kunne vi f. eks. beskæftige os med muligheden af, at aviserne blev forpligtet til at stille spalteplass til rådighed for modreklamen svarende til, hvor meget cigaretfirmaerne havde annonceret.

I USA har man i de sidste 4 år haft den regel, at fjernsynsselskaberne skulle bruge lige så mange minutter sendetid imod tobaksrykning, som tobaksfirmaerne brugte for tobaksrykning. Resultatet af denne kamp for og imod blev, at cigaretforbruget gik så kraftigt ned, at de amerikanske

[Skovmand.]

fabrikker gik med til en frivillig indstilling af fjernsynsreklamen, simpelt hen for at undgå modreklamen mod cigaretter.

Det er oplagt, at der inden for skolen og radioen kan gøres langt mere, end der gøres, for at oplyse om cigaretrykningens farer. Der må skabes en bred forståelse af, at det er usundt at ryge cigaretter, og at cigaretrykning på offentlige steder skal indskrænkes til det mindst mulige.

Det ville i øvrigt være rimeligt, om livsforsikringsselskaberne begyndte at føre en politik, der belønner ikke-rygerne for den langt lavere dødsrisiko, de rent faktisk har. Efter det engelske materiale har en ikke-ryger 18 pct. risiko for ikke at blive 65 år, mens en person, der ryger 1-14 cigaretter, har 25 pct., en, der ryger 15-24 cigaretter, 31 pct. risiko, og en person, der ryger over 25 cigaretter, 40 pct. Hver anden storryger når med andre ord ikke pensionsalderen, og det må i hvert fald statsanstalten for livsforsikring kunne tage hensyn til. En særlig rabat for ikke-rygere er en oplagt idé, og selv om der er tekniske vanskeligheder ved at fastslå folks nøjagtige cigaretforbrug, vil det have stor pædagogisk værdi, om der kan foretages en yderligere underopdeling i risikoområder.

Efter den engelske rapport kan cigaretrygere stort set deles i to lige store grupper: de, der ikke tror på, at rygningen er farlig, og de, der ikke kan holde op, selv om de gerne ville. Om forslaget om afvænningsklinikker kan løse den sidste gruppes problem, er svært at svare på, men jeg kan ikke være helt enig med ministeren i hans skepsis over for afvænningsklinikker generelt. Ganske vist har man ikke set imponerende resultater fra afvænningsklinikkerne indtil nu, men nogle har der dog været, og den engelske undersøgelse anbefaler meget kraftigt, at man opretter afvænningsklinikker.

Når man som hr. Langkilde siger, at det er folk selv, der vælger at ryge cigaretter, så må man vel også sige, at der gælder en tilsvarende respekt for folks ønske om at holde op, og kan folk ikke klare det selv, så er det rimeligt, at samfundet giver dem en mulighed for at komme ud af deres last gennem klinikker.

I øvrigt vil jeg mene, det vil være hensigtsmæssigt, om der på selve pakningerne står oplysninger om, hvor meget cigaretterne indeholder af de forskellige stoffer. Det er vigtigt, at der ydes en indsats for simpelt hen at ændre på cigaretterne, så de bliver mindre sundhedsfarlige.

Med disse bemærkninger vil jeg gerne love en saglig behandling af forslaget i udvalget. Det vil uden tvivl være værdifuldt at få cigaretrykningens problemer undersøgt grundigt.

Formanden: Jeg tror, medlemmerne i salen vil sætte pris på, hvis medlemmer i sidegangene dæmper de indbyrdes samtaler.

Aksel Larsen: Forslaget til folketingsbeslutning er i alt væsentligt blevet modtaget velvilligt såvel af ministeren som af de ordførere, der har haft ordet, og jeg skal ikke afvige fra denne regel. Jeg finder, at det er et forslag, man må have sympati for, at de konkrete forholdsregler, der foreslås i det, må overvejes, og at man i det hele taget må se, hvad man kan gøre for på forskellig måde at komme navnlig cigaretrykningen til livs eller i hvert fald få den dæmpet noget.

Når dette er sagt, må jeg imidlertid tilføje, at et sådant forslags fremsættelse naturligvis rejser visse tanker og problemer, som det må være berettiget at komme frem med. Man taler f. eks. i bemærkningerne til forslaget om det usympatiske ved cigaretreklame ved lotteri; det tror jeg ikke man behøver at bekymre sig så meget om, for det forsøg, der har været gjort herpå, endte jo med, at det pågældende cigaretmærke ikke kunne sælges, så i den henseende var det næsten en fordel, at man valgte den metode.

Det får mig imidlertid til at sige, at enhver form for reklamelotteri burde forbydes. Det har kun det formål med usaglige midler at lokke folk til at købe noget i håb om en gevinst, de færreste får, og selv om man måske ikke vil gribe ind imod reklamen i almindelighed, så kunne man da i det mindste gribe ind mod dette deciderede vildskud, der hedder reklamelotterier. Jeg mener, man burde gribe ind mod reklamelotterier overhovedet, uanset hvordan de

[Aksel Larsen.]

arter sig, uanset hvordan de anvendes, også mod dem, der anvendes af dagbladene f. eks. ved juletid.

Dernæst vil jeg sige, at et sådant forslag rejser uvilkårligt spørgsmålet: ja men er det vigtigst at gribe ind her, eller er der andre områder, hvor det er lige så vigtigt at gribe ind? Jeg mener at have set en opgørelse fra lægeside, hvoraf det fremgår, at der i dette lille land, Danmark, er 5.000 uheldbedelige alkoholikere og 80.000 alvorligt alkohol-skadede. Jeg kan på basis af en sådan statistik — med alt mulig forbehold over for statistik, naturligvis — ikke lade være med at sige, at det rejser virkelig spørgsmålet, om man ikke også burde gribe tilsvarende ind over for spiritusreklame og f. eks. forlange, at der på brændevins- og whisky-flaskerne blev aftrykt advarsler mod at nyde den farlige væske i de pågældende flasker; det vil svare til det krav, man stiller i forslaget om, at der på cigaret-pakkerne skulle aftrykkes en advarsel mod at ryge cigaretterne.

Endelig — og så skal jeg gå ind på selve forslaget, mere end jeg har gjort hidtil — føler jeg trang til at sige, at jeg mener, man overhovedet burde og kunne gribe ind imod den overhåndtagende reklame herhjemme, som tjener et væsentligt formål, nemlig at få folk til at forøge deres forbrug, ikke mindst på områder, hvor de egentlig ikke har noget behov, men hvor man ved hjælp af reklame vil skabe et kunstigt behov. I Sverige synes man at være inde på en eller anden form for reklameskat, og jeg kunne godt tænke mig, at man herhjemme i hvert fald modvirkede reklamen ved ikke at regne reklamen for en ren driftsudgift, som kunne bevirke, at virksomhederne gennem skattelettelse får dækning eller delvis dækning for reklameudgifterne.

Dernæst nogle bemærkninger yderligere om selve det her fremsatte forslag. Man foreslår som punkt 1, at der burde fastlægges retningslinjer for udformningen af cigaretreklamer. Det kan man naturligvis gøre. Jeg tror, det ville være at foretrække, at man overhovedet forbød cigaretreklamer, hvis man vil lovgive på dette område. Jeg har noteret mig oplysningerne fra hr. Skovmand, der fortalte om, hvordan det gik i Amerika, da man indførte modreklame i tv.

Det bevirkede, at cigaretsalget gik ned, hvorfor cigaretfabrikkerne afstod fra at reklamere i tv, og så forsvandt også modreklamen. Det synes i grunden at være dårligt. Jeg synes ikke, staten og sundhedsmyndighederne skulle være gået ind på det sundhedsskadelige kompromis. Hvis man mener, man er i stand til at vedtage lovrægleregler for, hvorledes der skal reklameres, så måtte man vel også være i stand til at sige: der må overhovedet ikke reklameres for dette. Men det rejser selvfølgelig igen det videregående spørgsmål: hvilke varer må der så overhovedet reklameres for, og hvor skal man gribe ind?

Jeg ved ikke, om det ville hjælpe, at man i cigaretreklamer indrykkede advarsler om cigaretrykningens skadelige virkninger, og jeg tvivler sådan set på det, men jeg må indrømme, at adskillige af de cigaretreklamer, jeg har set — jeg ser altså bort fra denne lotterireklame — i form af store, afskyelige plakater af mere eller mindre sympatisk udseende cigaretrygende mennesker, som man klistrer op i Københavns gader, de kunne i hvert fald aldrig få mig til at ryge cigaretter. Jeg synes, det ser temmelig ækelt ud, men det må naturligvis de pågældende fabrikker og de pågældende reklame-mennesker om, hvis de mener, den slags virker tillidindgydende. Det er muligt, det kan virke, hvis man påtrykker advarsel om indhold og skadelige virkninger.

Jeg må for øvrigt sige til hr. Skovmands statistik over tilfældene af lungekræft som følge af cigaretrykning, at den halter en del, for den giver oplysning om tilfælde af lungekræft, men jeg kan ikke se, det er bevist, at det skyldes cigaretrykning i alle disse tilfælde. Det kunne jo tænkes, det var den almindelige luftforurening, som muligvis er langt, langt værre end cigaretrykning. Dette skal kun siges over for det argument, som blev fremført her.

Det, der foreslås om oplysningskampagner i skole, radio og tv samt for gravide, kan man jo kun tilslutte sig; det er yderst rimeligt. Afvænningsklinikkerne vil jeg ligesom indenrigsministeren sætte et spørgsmålstejn ved. Derimod vil jeg være begejstret, hvis man vil foretage en nærmere undersøgelse af anvendelsen af tilsætningsstoffer i tobaksvarer i almindelighed. Men jeg vil ganske vist tilføje, at der er jo mange andre om-

[Aksel Larsen.]

råder, hvor vi mangler sådanne undersøgelser, hvad nærings- og nydelsesmidler angår, og jeg er alvorlig bange for, at de tilsætningsstoffer, der findes i almindelige nærings- og nydelsesmidler, er langt farligere for folkesundheden end de tilsætningsstoffer, der måtte findes i tobak. Det kan kun animere til, at man siger, at nu må staten virkelig begynde alvorligt at tage sig af dette: hvad er det for noget, man putter i levnedsmidlerne? Hvad er det for giftstoffer, der findes i levnedsmidlerne, hvad enten det er kviksølv, der stammer fra Øresund, eller andre farlige stoffer, bilernes udblæsning, der aflejrer bly på planterne, som senere går over som dyreføde og havner i menneskene til sidst? Alt dette bør naturligvis undersøges, og det kan man kun føle sig animeret til, men det får mig naturligvis ikke til at sige, at så bør man ikke foretage denne specielle undersøgelse for tobakkens vedkommende. Det bør man.

Med disse bemærkninger vil jeg sige, at vi har en velvillig indstilling over for forslaget, og vi ser det gerne underkastet en udvalgsbehandling og senere fremmet.

Ordføreren for forslagsstillerne (Karen Dahlerup Andersen): Jeg vil gerne have ordet for at sige tak for ordførernes meget velvillige indstilling til spørgsmålet.

Hr. Jens Peter Jensen (Sorø amt) omtalte den antireklame, Aktuelt kørte, og jeg er meget enig i, at den har sikkert haft en virkning. I det hele taget er det muligt, at man om et stykke tid vil kunne konstatere, at hele den omtale, pressen har givet spørgsmålet, har haft en effekt. Når hr. Jens Peter Jensen (Sorø amt) specielt nævner den nærmest antireklameform, kampagnen i Aktuelt havde, så er spørgsmålet, om ikke det kunne sige os, at vi skulle se på spørgsmålet om en mere samfundsnyttig reklame i det hele taget.

Med hensyn til, at vi skulle afstikke linjer for, hvordan annoncer skulle se ud, så er det muligt, vi kunne klare os med at afstikke nogle rammer for, hvordan de ikke måtte se ud; det ville formentlig være mere acceptabelt.

Der er rejst en række spørgsmål og fremsat en række kommentarer af ordførerne, og

alle har været umådelig positive. Jeg skal til hr. Aksel Larsen sige, at jeg personlig ville være meget velvillig stemt over for en dæmpning af reklamelotterierne. Det kunne ikke komme mig på tværs, og jeg ville også se med megen sympati på, at spørgsmålet om alkoholskaderne i samfundet og naturligvis også en fortsat undersøgelse af de hårde stoffers og hashens eventuelle skadevirkninger virkelig fik en fremtrædende plads i hele vor forskning. Jeg er helt enig med hr. Aksel Larsen i, at vi nu må i gang med at undersøge de tilsætningsstoffer, der er i tobakken. Men vi mangler givet en virkelig tilbundsgående undersøgelse af de gifte, vi hver eneste dag indtager igennem fødevarerne, og jeg synes, at en sådan undersøgelse, som hr. Aksel Larsen her nævner, i høj grad ville være på sin plads.

Jeg siger tak for de meget positive bemærkninger og imødeser med største glæde et virkelig godt udvalgsarbejde.

Jens Peter Jensen (Sorø amt): Når jeg tager ordet nu, er det, fordi jeg synes, at den meget negative omtale, det ærede medlem hr. Aksel Larsen gav af reklamen og alt dens væsen, ikke skal stå helt upåtalet. Det er temmelig oplagt, at reklamen har en væsentlig funktion i det dynamiske samfund, at den er medvirkende til at billiggøre produktionen, at den er med til at fremme levestandarden. Når vi skal til at vejlede om, hvordan annoncer skal se ud, så bliver jeg så hunderød, bare jeg ser skyggen af muligheden for censur af den ene eller den anden art. Det er jo det, man let kommer ud i, hvis man følger det forslag, der er fremsat her. Jeg advarer altså mod de konsekvenser, der kan komme ud af det, selv om jeg godt vil se positivt på det.

Nå, lad os så komme ned på jorden og lige prøve at snakke lidt om, hvordan det foregår ude blandt de levende mennesker. Et af de bidrag, der er allerbedst til at nedsætte tobaksrygningen og forhindre unge mennesker i at begynde for tidligt i hvert fald, er, at forældrene aftaler en eller anden form for væddemål, f. eks. at de kan få et kørekort, hvis de lader være med at ryge, til de er 18, eller noget i den retning. Nu er det altså ikke et forslag, jeg giver til ordføreren for forslagsstillerne, for jeg er bange

[Jens Peter Jensen (Sorø amt).]

for, at ånden dér er redbon, hvis jeg siger: hvorfor har man ikke foreslået et statstilskud til den slags væddemål?

Formanden: En almindelig debat om reklame hører ikke hjemme under denne forhandling.

Aksel Larsen: Jeg retter mig naturligvis efter formandens henstilling. Jeg er dybt uenig med hr. Jens Peter Jensen (Sorø amt), men det er jeg på så mange områder, bl. a. hvad angår dette mærkelige forslag om, at man skulle klare det ved, at forældrene præmierede deres børn, hvis de til en vis alder ville lade være med at ryge. Det duer overhovedet ikke. Når børnene begynder at ryge tidligt, så skyldes det miljøet, kammerater, skolekammerater, miljøet i skolen osv. og måske også tobaksreklamer og den slags, og det tror jeg ikke kan modvirkes ved, at forældrene eller staten lover dem et eller andet for at lade være med at ryge, bortset fra at jeg ikke tror, man er i stand til at kontrollere, hvorvidt de overholder en sådan aftale.

Hr. Jens Peter Jensen (Sorø amt) er modstander af, at man foreskriver, hvordan reklame skal være. Ja, jeg kan godt se, at det er et vanskeligt område, men det kan vel ikke bevirke, at hr. Jens Peter Jensen (Sorø amt) så er modstander af, at man eventuelt totalt forbyder bestemte former for reklame.

Hermed sluttede forhandlingen.

Forslagets overgang til anden (sidste) behandling
vedtoges uden afstemning.

Formanden: Efter de faldne udtalelser foreslår jeg, at forslaget til folketingsbeslutning henvises til et udvalg på 17 medlemmer. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Formanden: Punkt 6 på dagsordenen er udgået, og den næste sag er herefter:

Valg af 17 medlemmer til et udvalg angående:

Forslag til lov om ændring af borgerlig straffelov. (Åger). [af K. Axel Nielsen m. fl.]
og

forslag til lov om ændring af lov om aftaler og andre retshandler på formuerettens område [af K. Axel Nielsen m. fl.].

Valgt blev: *Hans Kjær, Langkilde, Gerda Møller, Winther, Johan Philipsen, Niels Andersen, Per Federspiel, Nordqvist, Rigmor Christensen, Helge von Rosen, K. Axel Nielsen, Poul Dalsager, Thomas Have, Hans Hækkerup, Kampmann, Ivar Nørgaard og Poul Dam.*

Den næste sag på dagsordenen var:

Valg af 17 medlemmer til et udvalg angående forslag til lov om ændring af lov om adoption [af Lene Bro m. fl.].

Valgt blev: *Hanne Budtz, Adam Møller, Lis Møller, Ulla Worm, Eva Ree, Merete Bjørn Hanssen, Ib Thyregod, Dagmar Andreasen, Rigmor Christensen, Nordqvist, Lene Bro, Karen Dahlerup Andersen, Grete Hækkerup, K. J. Mortensen, Helge Nielsen, Kjeld Olesen og Gunhild Due.*

Den sidste sag på dagsordenen var:

Valg af 17 medlemmer til et udvalg angående forslag til lov om ændring af færdselsloven og af lov om bestyrelsen af de offentlige veje. (Aldersgrænsen for kørsel med knallert, ansvarsforsikring, parkeringskorps, erstatning for uberettiget inddragelse af førerretten m. v.).

Valgt blev: *Langkilde, Stæhr Johansen, Juul-Madsen, Niels Ravn, Holmberg, Kofoed, Per Møller, Nordqvist, Amtoft, Else-Merete Ross, Otto Mørch, Horn, Waldemar Laursen, K. Axel Nielsen, Axel Ivan Pedersen, Karl Max Rasmussen og Arne Larsen.*

Formanden: Der er ikke mere på dagsordenen.

I skrivelse af 3. februar 1971 meddeler udenrigsministeren, at han ønsker skriftligt at fremsætte:

Forslag til folketingsbeslutning om Danmarks ratifikation af overenskomst mellem

[Formanden.]

Kongeriget Danmark og Forbundsrepublikken Tyskland om afgrænsning af den kontinentale sokkel under Nordsøen undertegnet i København den 28. januar 1971.

Udvalget angående Nordisk Råds beretning har afgivet betænkning over beretning angående Nordisk Råds 17. og 18. session. Eksemplarer vil blive omdelt.

Medlem af folketinget Dagmar Andreasen har meddelt mig, at han ønsker til indenrigsministeren at stille følgende spørgsmål:

„Vil ministeren overveje at gå ind i et aktivt oplysningsarbejde for sundere levevis?“

Medlem af folketinget Henning Andersen har meddelt mig, at han ønsker til finansministeren at stille følgende spørgsmål:

„Kan ministeren oplyse, hvornår der kan ventes fremsat lovforslag om ophævelse af dobbeltbeskatningen af aktieudbytter?“

Spørgsmålene vil blive optaget på dagsordenen for tingets førstkommande spørgetid.

Skriftlig fremsættelse af forslag.

Udenrigsministeren (Poul Hartling): Jeg tillader mig herved at fremsætte forslag til folketingsbeslutning om Danmarks ratifikation af overenskomst mellem Kongeriget Danmark og Forbundsrepublikken Tyskland om afgrænsning af den kontinentale sokkel under Nordsøen undertegnet i København den 28. januar 1971.

Denne aftale er slutstenen på en efterhånden langvarig sag, der omsider ser ud til at have fundet sin løsning. Det er glædeligt, at det ved fredelige midler og i gensidig forståelse er lykkedes de tre lande Danmark, Tyskland og Holland at nå frem til et resultat, som forekommer acceptabelt for alle tre lande.

I maj 1963 gav folketinget sin tilslutning til, at regeringen ratificerede sokkelkonventionen af 1958, og året efter blev der indledt forhandlinger med Forbundsrepublikken Tyskland om afgrænsningen af det danske og tyske sokkelområde. Disse forhandlinger blev senere ført på tresidet basis sammen med Holland, der i forhold til Tyskland

befandt sig i en faktisk og retlig situation, der var meget lig Danmarks.

I modsætning til Forbundsrepublikken havde både Danmark og Holland ratificeret sokkelkonventionen og var af den opfattelse, at denne konvention var udtryk for allerede gældende folkeret og som sådan bindende for Tyskland, selv om Tyskland kun havde undertegnet og ikke ratificeret konventionen. Denne opfattelse byggede dels på konventionens tilblivelseshistorie og dels på den tilslutning, den havde fundet blandt FN's medlemslande. Som konsekvens heraf hævdede Danmark og Holland, at konventionens afgrænsningsprincip, det såkaldte ligeafstandsprincip, måtte lægges til grund ved afgrænsningen over for Tyskland.

Fra tysk side havde man imidlertid en anden retlig opfattelse af afgrænsningsproblematikken, idet man fandt, at konventionen ikke var udtryk for gældende folkeret, og at ligeafstandsprincippet i det konkrete tilfælde ville føre til et for Forbundsrepublikken ubilligt resultat, idet Tyskland ville blive afskåret fra sokkelområder længere ude i Nordsøen, der efter tysk opfattelse naturligt måtte betragtes som tilhørende Tyskland. (En afgrænsning efter ligeafstandsprincippet er vist på den til forslaget knyttede skitse).

Da der ikke gennem forhandlingerne kunne opnås et resultat, indbragte parterne i fællesskab sagen for Den internationale Domstol. Dommen, der blev afsagt den 20. februar 1969, gik ud på, at konventionens ligeafstandsprincip ikke var bindende for Tyskland, og at der ikke eksisterede noget andet afgrænsningsprincip, der ubetinget skulle finde anvendelse. Domstolen fastslog, at en løsning måtte tilvejebringes ad forhandlingsvejen, og opstillede en række principper, som parterne skulle lægge til grund under fornyede forhandlinger med henblik på at nå frem til en for alle tre lande rimelig og retfærdig løsning.

På grundlag af dommen førtes herefter fornyede forhandlinger mellem de tre lande, og i foråret 1970 var parterne nået frem til et kompromis om afgrænsningen, som blev nærmere udformet i aftaletekster i løbet af sommeren. Dette kompromis indebærer, at det tyske sokkelområde forøges fra 23.600 km² (i henhold til ligeafstandsprincippet) til 35.600 km². Af denne forøgelse på